Policy brief:
2 sporen beleid voor Oekraine

Datum: 13 januari 2015
Contact: Cinta Depondt, depondt@paxforpeace.nl; 06- 10 93 55 75

De president van de Europese Raad, Donald Tusk, zei in December "Russia is our strategic problem, not Ukraine. The biggest challenge today is the Russian approach, not only to Ukraine but also to the EU." PAX steunt de eensgezinde en uiterst kritische reactie van de EU op de destabiliserende rol van Rusland in Oekraïne inclusief de sancties die volgens een escalatiemodel steeds strenger zijn geworden. Deze kritische positie mag echter niet afleiden van de problemen in Oekraïne zelf, die de EU te lang niet heeft willen benoemen, en van wat er in Oekraïne nodig is om tot duurzame vrede en stabiliteit te komen.

Het Oekraïense staatsbestel kenmerkt zich door corruptie en machtsmisbruik en is niet in staat om een inclusieve samenleving te garanderen waarin mensenrechten worden gewaarborgd voor alle Oekraïeners. Daardoor is de samenleving kwetsbaar voor – reële en gerichte – pogingen om bestaande verdeeldheid aan te wakkeren.

AANBEVELINGEN

PAX verzoekt de regering om zich via de EU in te zetten voor *een tweesporenbeleid voor Oekraïne: wees open naar de samenleving, maar kritisch naar de overheid.* De veranderkracht is het laatste jaar in het bijzonder vanuit de bevolking gekomen. Oekraïne is een echte participatiesamenleving met mondige en betrokken burgers, die tot vele burgerinitiatieven zijn overgegaan. Nederland en de EU dienen die actoren en processen te steunen die gericht zijn op het realiseren van de Europese waarden.

SPOOR 1: Reik de hand uit naar de Oekraïense bevolking, van wie een groot deel duidelijk heeft gemaakt deel te willen uit maken van de Europese waardegemeenschap.

- Aanknopingspunt voor EU beleid zijn de talrijke initiatieven van burgers die hun dagelijkse problemen zelf trachten op te lossen door zich dwars door taalkundige, etnische en andere scheidslijnen te organiseren.

- Investeer in positieve publiekscampagnes over de EU, maatschappijopbouw en leiderschaps- en uitwisselingsprogramma's.

- Gezien het gebrek aan vertrouwen in de overheid is het van belang dat de samenleving betrokken wordt bij de invulling van hervormingen, zodat die ook na invoering gedragen zullen worden door de Oekraïense bevolking.

SPOOR 2: Wees kritisch naar de overheid

- De politieke en economische hervormingsagenda verdient steun, maar mag niet verworden tot een top-down, technocratisch proces. Een robuuste en brede politieke dialoog is nodig op onderwerpen als rechtsstaatontwikkeling, accountability naar de samenleving; mensenrechten. Kritiek op de regering in Kiev mag niet worden ingeslikt vanuit het argument dat dit de pro-Russische agenda zou bevoordelen. De EU hoeft de door Rusland aangebrachte tweedeling in “vriend” en “vijand” niet over te nemen en hoeft de regering in Kiev niet klakkeloos te ondersteunen. Een dergelijke houding zal door de Oekraïense samenleving ook als ongeloofwaardig beschouwd worden. Daarnaast dient de Europese (financiële) steun voor de hervormingsagenda aan heldere voorwaarden verbonden te zijn waarover duidelijk naar de Oekraïense bevolking gecommuniceerd dient te worden.

- Vraag de Oekraïense regering om het Statuut van Rome te ondertekenen en lid te worden van het ICC.

- Dring er bij Oekraïne op aan te dat zij toetreedt tot het Clustermunitieverdrag. Volgens Human Rights Watch, net als PAX oprichter van de Cluster Munition Coalition, zijn er serieuze aanwijzingen dat de Oekraïense regering verantwoordelijk is voor wijdverbreid gebruik van clustermunitie in Oost-Oekraïne. Ook zijn er bewijzen dat de rebellen clustermunitie hebben ingezet. Gebruik van clustermunitie, door wie en waar dan ook is onacceptabel. Nederland en de EU dienen buitengerechtelijke executies en het gebruik van clustermunitie door de Oekraïense regering en rebellen scherp te veroordelen.

- Vraag minister Koenders om de mensenrechtensituatie in Oekraïne op de agenda te plaatsen van de COHOM (de ambtelijke mensenrechtencommissie van de Raad Buitenlandse Zaken). Amnesty International bracht in oktober een rapport uit over buitengerechtelijke executies door zowel de Oekraïense regering als ook de rebellen. De humanitaire situatie in het door de rebellen gecontroleerde gebied is dramatisch verslechterd, mede als gevolg van de door de regering genomen besluiten over het stopzetten van financiering aan instanties die deel uitmaken van de vitale infrastructuur (ziekenhuizen, scholen, enz.). De Oekraïense overheid heeft een verantwoordelijkheid naar ál haar burgers.